

STRATEGIPLAN FOR HOLE OG RINGERIKE 2025-2028

Spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)
Nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)
Tilskudd til tiltak i beiteområder
Tilskudd til drenering av jordbruksjord

Vedtatt i Hovedutvalget for miljø- og arealforvaltning i sak 07/25 i møte 27.01.2025

Vedtatt i Plan og miljøstyret i sak 005/25 i møte 27.01.2025

HOLE kommune

RINGERIKE
KOMMUNE

Innhold

1	Bakgrunn, status og struktur	3
1.1	Kommunens plikt til å lage retningslinjer for tildeling av tilskudd	3
1.2	Status og utfordringer	4
1.3	Øvrig relevant informasjon	7
1.4	Oppbygging av strategi for perioden 2025-2028	7
2	Retningslinjer for Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)	8
2.1	Krav til søknad	8
2.2	Retningsgivende tilskuddssatser og prioritering av tiltak	8
2.3	Søknadsfrist.....	10
2.4	Vedtak.....	10
2.5	Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler	11
2.6	Inndragning av midler	11
3	Retningslinjer for NMSK.....	12
3.1	Krav til søknaden	12
3.2	Retningsgivende tilskuddssatser	12
3.3	Prioritering av tiltak	13
3.4	Søknadsfrist.....	13
3.5	Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler.....	13
4	Retningslinjer for tilskudd til tiltak i beiteområder	14
4.1	Krav til søknaden	14
4.2	Prioritering av tiltak og retningsgivende tilskuddssatser	15
4.3	Søknadsfrist.....	15
4.4	Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler.....	15
4.5	Inndragning av midler	16
5	Retningslinjer for tilskudd til drenering av jordbruksjord	17
5.1	Krav til søknaden	17
5.2	Retningsgivende tilskuddssatser og prioritering av tiltak	17
5.3	Søknadsfrist.....	17
5.4	Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler.....	17
6	Forhold til annet lovverk	19

1 Bakgrunn, status og struktur

1.1 Kommunens plikt til å lage retningslinjer for tildeling av tilskudd

Gårdbrukere og grunneiere kan søke om tilskudd til tiltak på jordbruksarealer og i skog.

Regelverkene som gjelder ordningene *spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)*, *nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)* og *tilskudd til tiltak i beiteområder*, fastsetter at kommunene skal utarbeide overordnede retningslinjer for prioriteringer av tilskudd. Fra og med 2025 er også tilskudd til drenering, en del av retningslinjene.

Formålet med delegering av disse midlene er bl.a. å styrke det lokale selvstyret, vitalisere lokaldemokratiet, gi kommunene anledning til å se landbrukspolitikken i sammenheng med andre samfunnsoppgaver. Lokale retningslinjer bidrar også til bedre målretting og effektivisering av statlig virkemiddelbruk.

Det er Statsforvalteren som fordeler midlene i en samlet ramme til kommunene.

Landbrukskontoret for Ringerike og Hole skal prioritere og fordele midlene som er øremerket, det vil si at de ikke kan brukes til annen kommunal virksomhet. Rammen fastsettes med grunnlag i de lokale retningslinjene for tildeling av tilskudd og årlig rapportering om bruken av midlene.

Miljøvirkemidlene er styrt gjennom egne forskrifter:

- [Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket](#) – omfatter skogkulturtiltak, skogsbilveier, miljøtiltak i skog og andre nærings- og miljøtiltak i skogbruket
- [Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket](#) - omfatter planleggings- og tilretteleggingsprosjekter, kulturlandskapstiltak og forurensningstiltak
- [Forskrift om tilskudd til tiltak i beiteområder](#) – omfatter planleggings- og tilretteleggingsprosjekter, faste installasjoner og annet utstyr knyttet til beitebruk i utmark
- [Forskrift om tilskudd til drenering av jordbruksjord](#) – omfatter tiltak som vil øke kvaliteten på tidligere grøftet jordbruksjord. Ordningen skal legge til rette for drenering av dårlig drenert jord med potensial for økt jordbruksproduksjon, samt å redusere faren for erosjon og overflateavrenning av næringsstoffer til vassdrag.

Strategiplan for 2025 – 2028 for Ringerike og Hole kommuner er utarbeidet i samråd med de lokale faglagene.

1.2 Status og utfordringer

Ringerike og Hole har til sammen store landbruksarealer som skaper mange goder til fellesskapet. Jordbruksarealene er blant de beste i landet, og regionen har store skogressurser. Dette er ressurser som er viktige for fremtidens verdiskaping, beredskap og arbeidet mot det grønne skiftet. Landbruksnæringa er også en næring som er preget av utfordringer. Færre bønder, lav lønnsomhet, utbyggingspress, endringer i klima og krav om effektivisering er blant noen av utfordringene næringen står ovenfor.

Utfordringene som landbrukssektoren står ovenfor, er viktig å kjenne til for å kunne bidra til endringer i en retning av et styrket landbruk. Nedenfor nevnes noen av utfordringene vi ser påvirker de lokale forholdene.

Jordbruk

Klima

Landbrukssektoren vil berøres direkte av klimaendringene. Sektoren står bl.a. ovenfor utfordringer knyttet til ekstremvær med mer nedbør eller tørkeperioder, økt forekomst av plante- og dyresykdommer som kan redusere produktiviteten. Større mengder nedbør med økt intensitet øker faren for flom og skred, med påfølgende skader på jordbruksareal. I Ringerike og Hole har vi friskt i minne sesonger med tørke, og mye nedbør, som har fått store konsekvenser for bonden og sektoren som helhet.

Forurensning

Avrenning av jord og utvasking av plantenæring fra jordbruksarealer (arealavrenning) til vann og vassdrag kan skade både miljøet, klimaet og bondens økonomiske resultat. Lokalt kan også forurensning fra punktkilder være en utfordring. Slik avrenning kan være med på å gi algeoppblomstring i sjøer, slamme til elver, bekker, vann og nære sjøområder. I noen tilfeller kan det også forårsaker reduksjon på kvaliteten til drikkevannskilder, badeplasser eller fiskeplasser. Områdene rundt Sogna, Steinsfjorden, bekkefeltene til Randselva på østsiden, og vestsiden av Tyrifjorden er områder det er viktig å få redusert forurensning. Langs Tyrifjorden er spesielt området rundt Solberg tjern utsatt, Haugsbygd, Åssiden er også områder som bør følges opp.

Hyppigere og kraftigere nedbørsperioder vil føre til større risiko for erosjon, både på overflater og i dråg. Erosjon fører til tap av god matjord, det fører også til tap av næringsstoffer som er bundet til jordpartikler, som fosfor.

Elvemusling er en ferskvannsmusling som finnes i næringsfattige bekker og elver, men har de siste 100 årene hatt en negativ utvikling. En voksen elvemusling kan filtrere opp mot 50 liter vann i døgnet, og bidrar dermed med å rense og klarne vann. Dette har betydning for økosystem som helhet. Forsuring og forurensning av vassdrag påvirker elvemusling negativt.

Biologisk mangfold og kulturlandskap

De mest alvorlige truslene mot biologisk mangfold kommer av endringer og ødeleggelse av arters leveområder og habitat. Avskoging, arealbruksendring, nedbygging, fragmentering av artenes leveområder, et endret klima og fremmede arter er blant noen av de fremste truslene.

Dagens kulturlandskap er i endring. Gjengroing, deling og nedbygging er en trussel mot naturmangfoldet, særlig i artsrike kulturmarker. Utbyggingspress på landbruksareal og konflikter mellom landbrukshensyn og annen arealbruk, som f.eks. boliger nært landbruksareal er en utfordring. Endringer i jordbrukslandskapet skjer som resultat av endringer i samfunnet og markedet for jordbruksprodukter, måten produksjonen foregår på, og bruksstrukturen i

jordbruket. Dette kan føre til at jordbrukslandskapet, de biologiske og kulturhistoriske verdiene i landskapet, blir utsatt for negative endringer.

Gjengroing av kulturmark, gårds- og beitemark øker. Gjengroing gjør at deler av landbrukets kulturlandskap blir mindre variert, blant annet kan dette medføre krevende forhold for planter og dyr som har disse områdene som habitat. Norsk rødliste for truede arter viser at mer enn 25 prosent av de truede artene er knyttet til kulturlandskapet. Artenes overlevelse er altså betinget av en eller annen form for menneskelig bruk.

Jordbrukets kulturlandskap inneholder et stort mangfold av kulturminner og kulturmiljø. Kulturlandskapet skal gi grunnlag for kunnskap, opplevelse og verdiskaping. Aktiv drift i landbruket er den viktigste forutsetningen for å ta vare på kulturminner og kulturmiljø. Utviklingen med større gårdsbruk og endringer i driftsmetoder medfører at arealer blir drevet med større maskinelt utstyr og at gamle bygninger ikke lenger er i bruk. Drift og skjøtsel som tar vare på marginale arealer er blitt mindre vanlig. Å stimulere til fortsatt drift er viktig for å hindre forfall av bygninger og gjengroing rundt, og på kulturminner.

Skogbruk

Klima

Vi opplever allerede klimaendringer i Norge, som økt temperatur, nedbør og vind. Forlenget vekstsesong og mer nedbør vil i utgangspunktet være positivt for både tømmerproduksjon og karbonopptak. Lengre tørkeperioder på forsommeren vil derimot svekke skogen slik at den blir mer utsatt for skogbrann, men også insektangrep og soppsykdommer. For eksempel vil granskogen bli mer utsatt for angrep fra stor granbarkbille, også friske trær kan drepes hvis det blir mange nok biller. Et varmere og våtere klima gjør at det blir mindre tørt på vinteren og dermed blir skogen mer utsatt for stormfelling. Mange husker godt de store ødeleggelsene etter stormene vinteren 2021/2022 som med kraftige vindkast blåste over ende mye av skogen i nordre deler av Ringerike.

Skogkultur og skogskjøtsel

Tørkesterke treslag som furu klarer seg godt på tørre voksesteder, mens mer fuktighetskrevenne treslag som gran og bjørk trives bedre i fuktigere omgivelser. Ved å velge rett treslag på rett sted kan skogen tilpasses et klima i endring, og man reduserer sannsynligheten for stress og skogskader. Under hogst tas første avgjørelse på hvordan framtidsskogen skal se ut. Markberedning er et tiltak etter slutthogst som gir foryngelsen bedre vekstvilkår, blant annet ved å redusere konkurransen fra annen vegetasjon i starten av treets vekst og redusere insektskader.

Ved ungskogpleie gjør man et valg av hvilke trær som har vokst opp som skal bli en del av framtidstrærne i bestandet. Trærne får bedre plass slik at kvaliteten blir bedre og volumproduksjonen øker, i tillegg til et større rotsystem så skogen blir mer robust i møte med klimaendringer. Ungskogpleie er en av de viktigste og mest lønnsomme investeringene man kan gjøre i skogen. I tillegg kan man senke behovet for flere inngrep i skogen, som forhåndsrydding og tynning. Ved å bruke skogfond kan skogeier redusere ungskogpleiekostnaden i form av lavere skatt, og det kan søkes tilskudd. Likevel blir det gjort altfor lite ungskogpleie, både på landsbasis og lokalt her i Ringerike og Hole. Skogen blir foryngnet naturlig eller plantet, men uten videre skjøtsel blir det en tett skog med lav kvalitet, lav produksjon og lite mangfold. Det er en utfordring å legge til rette for å opprettholde kvaliteten på skogen på grunn av mangelen på stabil og kvalifisert arbeidskraft, særlig til arbeid med ungskogpleie og planting. Ungskogpleie utføres i

dag av en betydelig andel utenlandsk arbeidskraft, og det er få eller ingen lokale entreprenører som tilbyr dette arbeidet.

Skogsbilveier

For å sikre en fremtidsrettet skognæring i Ringerike og Hole er det nødvendig å sikre god infrastruktur. Transport av tømmer utgjør en betydelig del av kostnadene i verdikjeden. God infrastruktur som effektiviserer transport og bidrar til konkurransedyktige rammevilkår har stor betydning for økt verdiskaping i skognæringa. Effektivisering av transporten, miljømessig og økonomisk, krever at veinettets kapasitet i regionen utnyttes. En fortsatt oppgradering av skogsbilveinettet er nødvendig for å sikre at skognæringen kan utnytte skogens potensiale, både for å redusere vårt totale klimaavtrykk og for å sikre økt verdiskaping lokalt. Det er fortsatt flaskehalser og for lav veistandard for dagens tømmerbiler i Ringerike og Hole. Utbedring av flaskehalser, ombygging og nybygging av skogsbilveier må være en viktig prioritering i regionen slik at hensynet til næringen og miljøet blir ivaretatt.

Miljøverdier og samfunn

Det er viktig å sikre bærekraftig forvaltning av skogressursene, blant annet ved å ivareta og utvikle viktige miljøverdier i skogen, som biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner. Det aller meste av skogbruket i Norge er sertifisert, og arbeidet skal gjennomføres i tråd med Norsk PEFC Skogstandard. Standarden inneholder en del krav man må forholde seg til når man utfører ungskogpleie, blant annet at trær skal ikke felles over/i bekker, stier, veger, kulturminner og jordbruksareal.

Skogen gir muligheter til et variert friluftsliv med mange naturopplevelser. Det er økende interesse fra allmennheten når det gjelder friluftsliv, miljøverdier og naturverdier. Skogsbilveier ble opprinnelig bygget for å gi adkomst til skogen i forbindelse med forvaltning av skogeiendommer og muliggjør transport av tømmer fra skogen, men samtidig er de også tilgjengelig for friluftslivet i henhold til friluftsloven. Når skogsbilveier som har blitt brukt til friluftsliv igjen skal brukes i forbindelse med skogsdrift kan det forekomme interessekonflikter. Ved et sertifisert skogbruk skal det tas hensyn til friluftsinteresser, men da må også friluftslivet vise forståelse og hensyn.

Bruk av beiteområder

Det er i dag to aktive beitelag innenfor Ringerike og Hole kommuner; Ringerike og Hole beitelag og Holleia beitelag. Fra beitelagenes søknader om «Tilskudd til drift av beitelag» fra 2023 opplyste Ringerike og Hole beitelag at de har 24 aktive medlemmer. I 2023 ble det sluppet 294 storfe og 2 288 sau/lam. Holleia beitelag opplyste i sin søknad å ha 20 aktive medlemmer og i 2023 ble det sluppet 1212 storfe og 1 002 sau/lam.

Det er to hovedutfordringer knyttet til bruk av beiteressurser i utmark; manglende eller dårlig vedlikeholdte sperregjerder mot innmark, veger og bebyggelse, og tap av beitedyr til rovdyr. Andre utfordringer beitenæringa i området står ovenfor er løshunder som jager, skader og dreper sau og lam, og farlige gjerder som settes opp rundt hytter for å begrense beitedyras adgang. Beitedyrene har lett for å vikle seg inn i disse gjerdene, som kan føre til skader og i verstefall død. Et godt hjelpemiddel er å benytte radiobjeller for å registrere dyras aktivitet, eller virtuelle gjerder for å kunne styre dyra bort fra områder hvor man ikke ønsker at beitedyra skal gå, som for eksempel hyttefelt, områder med dårlige utmarksgjerder og veier.

1.3 Øvrig relevant informasjon

[Forskrift om regionale miljøkrav i jordbruket, Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus og Gran kommune, Innlandet](#). Denne forskriften trer i kraft 1. januar 2025, med unntak av [§ 3](#) punkt 5 og 6 som trådte i kraft 1. juli 2024, og [§ 3](#) punkt 3 som trer i kraft 1. oktober 2025. Samtidig oppheves [forskrift 6. desember 2022 nr. 2182 om regionale miljøkrav i jordbruket, Oslo og Viken](#). Miljøkravene skal sikre miljøforsvarlig drift av jordbruksareal. Forskriften gjelder for arealer og driftsformer med erosjonsfare, eller som drenerer dit det er utfordringer med vannmiljømålene.

Hvis du lurer på om ditt foretak er omfattet regionale miljøkravene, kan du [gå inn i kartet, ved å trykke her](#). Kartet viser hvilke områder forskriften gjelder for, og hvilken miljøkravsone arealet eventuelt tilhører. Prioriteringer gjort i denne lokale strategien ses i lys av regionale krav og de regionale miljøtilskudd.

I Ringeriksregionen står landbruksnæringen for omtrent 20 % av klimagassutslippene i kommunene, og landbruksnæringen selv har selv lansert sin egen klimaplan med ambisiøse utslippskutt. Landbrukskontorene vil være med på å stimulere til klimatiltak i landbruket og har startet opp med et eget klimasatsprosjekt med støtte fra Miljødirektoratet. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom de fem kommunene i Ringeriksregionen; Ringerike, Hole, Krødsherad, Modum og Jevnaker. Lenke til [Klimahåndbok for jord- og skogbrukere i Ringeriksregionen kan dere lese mer om her](#).

Ringerike og Hole vedtok i 2022 en egen [Temaplan for landbruk](#). Temaplanen inneholder blant annet informasjon om status og utviklingstrender for landbruket i våre kommuner. Informasjon om geografiske variasjoner, forvaltning av eiendommer og produksjon kan dere lese mer om i temaplanen.

Hole kommune har i [Kommunedelplan for klima og miljø](#), forankret Hole kommune sitt ansvar og ambisjoner på område klima og miljø, og hvordan kommunen møter utfordringer som følger av klima og naturkrisen. Planen fungerer både som kunnskapsgrunnlag og som et strategisk dokument som tar for seg ansvarsområder som klimagassutslipp, naturmangfold og vannmiljø.

1.4 Oppbygging av strategi for perioden 2025-2028

Strategien tar for seg de fire tilskuddsordningene tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL), tilskudd til næring- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK), tilskudd til tiltak i beiteområder og drenering. Retningslinjene tar for seg hver enkelt tilskuddsordning. Hvert kapittel tar for seg en kort beskrivelse av ordningen, hvilke krav som stilles til søknaden, tilskuddssatser, prioritering av tiltak og søknadsfrist. Prioriteringene som er gjort ses i lys av kapittel 1.2, som skal vise status og utfordringer som gjelder for arealer i Ringerike og Hole.

Nytt av året er at det fastsettes søknadsfrist for drenering. Tiltak vil vurderes i lys av prioriteringer som gjøres for å bedre kvaliteten på grøftet jordbruksjord for å øke jordbruksproduksjonen, og i tillegg redusere fare for erosjon og overflateavrenning til vassdrag.

2 Retningslinjer for Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Formålet med tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket er å fremme ivaretagelsen av natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap, og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift. Tiltak skal være til gagn for landbrukets næringsutøvelse og være i samsvar med overordna planer og strategier.

For å få innvilget SMIL-tilskudd må det foregå en tilskuddsberettiget produksjon på landbrukseiendommen.

Det innvilges ikke tilskudd til prosjekt/tiltak som allerede er utført. Søknaden bør være godkjent og avgjort av landbrukskontoret før tiltaket påbegynnes.

2.1 Krav til søknad

Alle søknader og vedtak går gjennom Landbruksdirektoratet sitt elektroniske saksbehandlersystem AGROS. Søkere må logge på gjennom Altinn. Søknader, anmodning om utbetaling, rapportering og øvrig kommunikasjon om innvilgede tilskudd sendes primært elektronisk via Altinn.

Søknaden skal bl.a. inneholde følgende informasjon:

- Kart som tydelig viser tiltakets plassering og omfang.
- Kostnadsoverslag for omsøkte tiltak. Dersom utgifter til arbeidstimer er en del av kostnadene, skal det opplyses hvor mange timer det gjelder.
- Forenklet finansieringsplan som viser en plan for evt. øvrig finansiering og eget arbeid.
- Anbud fra innleid hjelp skal legges ved.
- Relevante dokumenter, som gode kart og evt. bilder.

En god søknad sikrer søker raskere saksbehandlingstid.

[Lenke til søknad om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket.](#)

2.2 Retningsgivende tilskuddssatser og prioritering av tiltak

Retningsgivende tilskuddssatser

Forskriften gir anledning til å yte engangstilskudd med inntil 70 % av godkjent kostnadsoverslag. For særskilte tiltak for å ivareta biologisk mangfold, kan det ytes tilskudd med inntil 100 % av godkjent kostnadsoverslag.

Det settes retningsgivende satser, men med mulighet for å heve eller senke tilskuddsandelen i forhold til søknadsmengde og disponible midler, miljøeffekt, og om tiltaket har fått midler gjennom andre ordninger. Det vil være tiltak som svarer ut flere prioriteringer, ved slike tilfeller vil det gjøres en helhetligvurdering av tiltak for å avgjøre tilskuddssats.

For større planleggings- og tilretteleggingstiltak kan det søkes tilskudd for utarbeidelse av plan. Dette gjøres i egen søknad. Det er ikke ønskelig at plan og tiltak legges i samme søknad.

Ved stor søknadsmasse vil det kun være de mest prioriterte søknadene som kan støttes, dersom en skal legge seg på maksimalsatsene. På grunn av dette kan det ved mange søknader, bli gitt en lavere tilskuddssats fordelt på flere søkere.

Dersom det ikke er tilstrekkelig med SMIL-midler i forhold til antall søknader, vil følgende fordeling mellom de ulike innsatsområdene tilstrebes:

Type tiltak	Ringerike	Hole
Forurensnings- og klimatiltak	Inntil 33 %	Inntil 60 %
Kulturminnetiltak	Inntil 33 %	Inntil 25 %
Kulturlandskapstiltak	Inntil 33 %	Inntil 15 %

Generelle prioriteringer:

1. Ulike tiltak vil ha ulik grad av miljøeffekt, og generelt vil de med størst positiv effekt bli prioritert.
2. Fellestiltak prioriteres fremfor tiltak med kun én tiltakshaver.
3. Tiltak som har blitt utarbeidet etter planleggings- og tilretteleggingstiltak.

Følgende maks satser legges til grunn ved beregning av tilskudd:

Tiltak	Tilskuddssatser
Bygningmessige tiltak, avhengig av type bygg og funksjon	Inntil 35 - 50 % *
Kulturlandskapstiltak	Inntil 50 - 70 % *
Biologisk mangfold	Inntil 100 % *
Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter, vurderes i hvert tilfelle	Inntil 100 %
Forurensningstiltak i regional miljøkravsone 2	Inntil 70 %
Forurensningstiltak i regional miljøkravsone 1	Inntil 60 %
Forurensningstiltak, andre	Inntil 50 %

* Avhengig av tiltak og grad av effekt vil tilskuddssats vurderes. Vanligvis vil maksimal sats ligge i nedre del av intervallet.

Type arbeid (pris som kan legges inn i prisoverslag)	
Eget arbeid	400 kr/t
Eget arbeid med motorsag/ryddesag	450 kr/t
Eget arbeid med traktor og redskap inntil 150 hk	700 kr/t
Eget arbeid med traktor og redskap, over 150 hk	800 kr/t
Eget arbeid med gravemaskin inntil 8 tonn	700 kr/t
Eget arbeid med gravemaskin over 8 tonn	800 kr/t

Prioritering av tiltak

Forurensnings- og klimatiltak

1. Tiltak i regional miljøkravsone 2
2. Tiltak i regional miljøkravsone 1
3. Planleggings- og tilretteleggingstiltak som kan føre til prosjekter som gir lavere klimagassutslipp prioriteres høyt. Eksempel på tiltak kan være utarbeidelse av plan for produksjon og bruk av kompost.
4. Tiltak som bidrar til mindre avrenning til andre vassdrag.

Kulturlandskapstiltak (Økt tilgjengelighet og opplevelser i kulturlandskapet)

1. Tiltak som legger til rette for allmennhetens rekreasjonsmuligheter i kulturlandskapet, f.eks. etablering og istandsetting av turstier, skilting/merking, informasjonsmateriell etc.
2. Rydding av gamle beiter, fjerning av gammel piggråd og inngjerding. *

* I utgangspunktet gis det ikke tilskudd til ikke-faste installasjoner, f.eks. strømapparat og flyttbare gjerder. Det kan likevel vurderes tilskudd til virtuelle gjerder i områder der faste gjerder ikke er egnet.

Tilskudd til virtuelle gjerder vil i de fleste tilfeller ikke kunne overskride 30 %. Tilskuddsandelen vil ses i forhold til andel areal som beites, hvor verdifulle arealene er, og i hvor stor grad det er behov for klaver for å få beita. I enkelte tilfeller kan det gis mer.

Biologisk mangfold

1. Restaurering og skjøtsel av slåttemark og setervoller.
2. Istandsetting av gammel kulturmark med høyt biologisk mangfold.
3. Fjerning av fremmede arter og tilrettelegging for pollinerende insekter.
4. Tiltak for bakkehekkende fugl i kulturlandskapet:
vipestriper, lerkeruter, biotopvennlige kantsoner, fuglevennlig slått, skjøtsel for redusert predatortetthet.

Kulturmiljø- og kulturminneverdier, herunder verneverdige bygninger

1. Bygninger/kulturminner som inngår i helhetlige kulturmiljø hvor det i liten grad er gjort endringer i forhold til det opprinnelige.
2. Bygninger som ikke lenger er en naturlig del av drifta, eks. stabbur og bryggerhus**.

** Skogshusvær er ikke prioritert. Dersom tilskuddsrammen har midler tilgjengelig, og skogshusværet har høy verneverdi og anses som prioritert av kulturminnemyndigheten hos fylkeskommunen, kan det i enkelte tilfeller innvilges.

Før søknaden behandles skal kulturminnemyndighet gjøre en vurdering av tiltaket. Prioritering av søknader, vil i stor grad basere seg på kulturminnemyndighetens anbefaling.

2.3 Søknadsfrist

Årlig søknadsfrist er 20. april. Ved eventuelle restmidler eller omdisponerte midler fra andre kommuner kan søknader vurderes fortløpende. Kunngjøring om søknadsfrist publiseres på kommunens hjemmeside, i nyhetsbrev og Ringerikes Blad.

2.4 Vedtak

Kommunen lager vedtak om tildeling av midler. I vedtaket skal det framgå vilkår og arbeidsfrist.

Forskriften åpner for at det gis inntil 3 års arbeidsfrist på tiltak, men praksis har vært å gi noe kortere frist. Dette vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Det stilles alltid vilkår om at beitearealer som er ryddet/gjerdet skal ha et tilstrekkelig beitetrykk for å hindre gjengroing, enten av egne dyr eller ved at det inngås beiteavtale. For istandsetting av verneverdig bygg settes vilkår om at arbeidet skal være i tråd med gammel byggeskikk og med kulturminnemyndighetens anbefalinger. Det kan stilles andre vilkår, dette vurderes ut fra det enkelte tiltak.

Det er en forutsetning at tiltak som mottar tilskudd skjøttes i minimum 5 år etter at tilskuddet er utbetalt.

2.5 Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler

Når tiltaket er gjennomført, skal det sendes inn dokumentasjon på at det er gjennomført i henhold til vilkår gitt i vedtaket. Det skal rapporteres om måloppnåelse og bruk av tilskuddet slik rapporteringsskjemaet angir. Ved anmodning om sluttutbetaling skal det leveres regnskap med bilag og timelister som viser eget arbeid, samt bildedokumentasjon.

For ett-årige eller mindre prosjekt skal utbetalingen fortrinnsvis skje etter at prosjektet er avsluttet. For flerårige prosjekt kan det være aktuelt å delutbetale underveis i prosjektperioden, men minst 25 prosent av tilskuddet vil holdes tilbake inntil arbeidet er fullført, og sluttregnskapet er godkjent av kommunen.

Hovedregelen er at alle tiltak skal kontrolleres før sluttutbetaling. For hydrotekniske tiltak skal det dokumenteres med bilder underveis i arbeidet, da det er vanskelig å fysisk kontrollere slike tiltak når de er ferdigstilt.

For tiltak som omhandler rydding og gjerding av gamle beiter, er det en målsetting at disse skal kontrolleres innen en 5-års periode etter at tilskudd er utbetalt.

2.6 Inndragning av midler

I de tilfeller hvor det er gitt tilsagn om tilskuddsmidler, men hvor tiltaket ikke er ferdigstilt etter arbeidsfristens utløp, vil det automatisk bli varslet om inndragning av midler. Manglende tilbakemelding vil føre til inndragning av tilskuddet. Dersom det ved sluttbefaring avdekkes at vilkår i vedtaksbrev ikke er fulgt, kan det medføre avkorting av deler eller hele tilskuddet.

Det kan etter skriftlig søknad gis utsettelse på arbeidsfrist. Vanlig praksis er å gi ett års utsettelse. Dersom tiltaket ikke er ferdigstilt ved fristens utløp vil midlene bli trukket inn. Forskriften åpner ikke for å gi mer enn maksimalt 5 års frist på gjennomføring, fra vedtak om tilskudd ble gitt.

3 Retningslinjer for NMSK

Formålet med tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK) er at det ut fra regionale og lokale prioriteringer blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

3.1 Krav til søknaden

Tildeling av NMSK-midler blir administrert gjennom Skogfondssystemet hos Landbruksdirektoratet. Skogfond er en lovpålagt fondsavsetning som skal sikre at skogeier har midler til å finansiere investeringer i egen skog. Skogeier sender skogfondssøknad (refusjonskrav) til skogbruksansvarlig i kommunen som skogen ligger, via Altinn eller skjema fra Landbruksdirektoratet.

I skogfondssøknaden kan skogeier også søke om tilskudd til investeringskostnaden. Skogeier kan søke om tilskudd til skogkulturtiltak som ungskogpleie og markberedning. Søknaden skal inneholde hva tiltaket er, hvor det er gjennomført (kart/beskrivelse), størrelse på behandlet arealet, dokumentasjon (faktura/timeliste for eget arbeid), kostnad man ønsker refundert, om søker ønsker tilskudd og skogeiers underskrift. Skogeier kan søke om tilskudd selv om det står kr 0 på skogfondskontoen. Da vil kostnaden registreres som en udekka investering i 1-5 år (avhengig av type investering) og kunne utbetales i etterkant dersom det kommer penger på skogfondskontoen innen fristen.

Det kan også gis tilskudd til bygging av nye eller ombygging av eksisterende skogsbilveier når dette bidrar til helhetsløsninger som gir grunnlag for utnyttelse av skog- og utmarksressursene. Søknad om tilskudd til veibygging skal skrives på skjema LDIR-903 utarbeidet av Landbruksdirektoratet. Søknaden skal inneholde byggeplan, oversiktskart, lønnsomhetsberegning, godkjenning, stikkrenner og byggestart.

Gjennom ØK-ordningen (økt aktivitet og økt kunnskap) gis det støtte til aktører som utfører minst 400 dekar ungskogpleie og/eller markberedning i løpet av et år. Aktører som ønsker å være med på ordningen må godkjennes av Landbrukskontoret. Tilskudd beregnes ut fra oversikt over antall oppdrag og antall dekar utført aktivitet, som sendes inn fra den enkelte aktør til landbrukskontoret innen 10. november. Tilskuddet utbetales til den enkelte aktør.

3.2 Retningsgivende tilskuddssatser

Fastsetting av tilskuddssatser blir bestemt i januar/februar, i et møte med representanter fra Ringerike skogeierlag, Hole skogeierlag og NORSKOG/NORTØMMER.

Det er viktig at skogeier har en stabil og forutsigbar finansiering å forholde seg til ved planlegging av skogkulturarbeid. Tilskuddene har likevel variert fra år til år, på grunn av tildelt tilskuddsramme og aktivitet. Det er ønskelig at tilskuddet på ungskogpleie og markberedning bør ligge rundt 30-35 % for å stimulere til aktivitet for skogeierne.

Tiltak	Tilskuddssats Ringerike og Hole
Ungskogpleie	Inntil 35 %
Markberedning	Inntil 35 %
ØK – ungskogpleie	1500 kr/oppdrag + 30 kr/dekar

ØK – markberedning	1500 kr/oppdrag
Skogsbilveg – vegklasse 2, 3 og 4	25-40 %
Ombygging av bruer på skogsbilveger (trebruer)	50 % (60 %)
Bruk av vegplanlegger	+ inntil 6 %

3.3 Prioritering av tiltak

Tilskudd kan gis til skogkultur, veibygging, miljøtiltak i skog, drift med taubane, hest o.a., til utdrift av skogsvirke til bioenergi og til andre tiltak som bidrar til å utvikle skogbruket eller har som mål å øke aktiviteten og ressursutnyttelsen i og fra skogen.

Det gis tilskudd til ungskogpleie og andre kvalitetsfremmende tiltak. Ungskogpleie skal skje før gjennomsnittshøyden i bestandet etter inngrep er 8 meter. Tiltaket skal være økonomisk, økologisk og faglig forsvarlig. Tiltakskostnaden skal være innenfor gjeldende veiledende kostnader for skogkultur fastsatt av Statsforvalteren. Eventuelle høyere kostnader skal begrunnes og vurderes. Ved ungskogpleie skal ryddede trær og kvister fjernes fra stier, løyper, vann, elver, bekker og grøfter langs veien.

PEFC Skogstandard skal følges for tiltak hvor det søkes NMSK-tilskudd. Ved avvik under kontroll av tiltaket vil ikke saksbehandling prioriteres før avviket er utbedret og det er gitt ny beskjed til kommunen.

Tilskudd til veibygging tildeles etter kommunale retningslinjer utarbeidet av Statsforvalteren i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus. Det legges vekt på høy vegstandard, lønnsomhet, skoginteresser i vegen, samarbeidstiltak og strekningsvis/punktvis ombygging (flaskehalsutbedring). Det gis ikke tilskudd til traktorveger.

3.4 Søknadsfrist

For å få refundert kostnader fra skogfond må søknaden sendes til kommunen senest et år fra utgangen av det kalenderåret investeringen ble gjennomført. Søknadsfristen er 25. november for å få utbetalt tilskudd inneværende år.

3.5 Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler

Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket sier at kommunen skal i «nødvendig utstrekning kontrollere at tiltakene er utført i tråd med forutsetningene». Det skal utarbeides en risikobasert kontrollplan som beskriver planlagt kontrollarbeid i kommunen og hvordan kontrollen utføres. Landbrukskontoret skal gjennomføre risikobaserte feltkontroller på minimum 5 % av alle omsøkte tiltak hvert år. Feltekontrollen skal så langt det lar seg gjøre gjennomføres før endelig vedtak fattes og eventuelt tilskudd utbetales.

4 Retningslinjer for tilskudd til tiltak i beiteområder

Formålet med tilskuddet er å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene.

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til lag eller foreninger (beitelag, grunneierlag, radiobjellelag) som er registrert i enhetsregisteret og som driver næringsmessig beitedrift. Næringsmessig beitedrift vil normalt innebære at dyra går minst 5 uker på beite, og at mer enn halvparten av medlemmene i lag eller forening har rett til produksjonstilskudd.

Tilskudd kan også gis til enkeltforetak som har rett til produksjonstilskudd der hvor det grunnet naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid.

Foretak som driver næringsmessig beitedrift, men som ikke har rett til produksjonstilskudd, kan ikke gis tilskudd med hjemmel i forskriftens ordinære vilkår. Dersom slik virksomhet bidrar til utnyttelse av beiteområder som ellers ikke ville blitt brukt eller for øvrig bidrar til å oppfylle forskriftens formål kan Statsforvalteren vurdere å gi dispensasjon, jfr. forskriftens § 9. Tilskudd kan avslås dersom arbeidet med investeringstiltaket er påbegynt før søknaden er behandlet. Det kan ikke gis nytt tilskudd til samme type investeringstiltak før etter 20 år for hytter og 15 år for faste installasjoner. Dette gjelder ikke for tilskudd til elektronisk overvåkingsutstyr. Ved leie av areal må avtalen må ha minimum 10 års varighet jf. § 2 om vilkår for tilskudd.

I tilfeller der et tiltak vil strekke seg over to eller flere kommuner, og søknaden er sendt til den kommunen som er mest berørt av tiltaket, skal kommunen som mottar en slik søknad informere andre berørte kommuner om søknad og evt. tildeling.

Ved planlegging og gjennomføring av tiltak er det viktig med dialog og samhandling med andre brukergrupper som eventuelt blir berørt av tiltaket. Aktuelle brukergrupper kan være organisasjoner og næringsdrivende innenfor landbruk og reindrift, grunneiere, hytteeiere, turisme og idrettslag

4.1 Krav til søknaden

Alle søknader og vedtak går gjennom Landbruksdirektoratets elektroniske saksbehandlersystem AGROS. Søkere må logge på gjennom Altinn. Søknader, anmodning om utbetaling, rapportering og øvrig kommunikasjon om innvilgede tilskudd sendes etter dette primært elektronisk via Altinn.

[Lenke til søknad om tilskudd til tiltak i beiteområder.](#)

Det er en forutsetning for tilskudd til faste installasjoner at det er innhentet tillatelser fra eller avtaler med grunneiere eller andre som har rettigheter i det aktuelle beiteområdet, og som kan tenkes å bli berørt av tiltaket.

Søknad skal omfatte kostnadsoverslag og finansieringsplan. Kostnadsoverslag for faste installasjoner vil normalt omfatte materialkostnader og arbeidskostnader (eget og leid arbeid). Når det gjelder elektronisk overvåkingsutstyr vil godkjent kostnadsoverslag i de fleste tilfelle tilsvare innkjøpspris. For planleggings- og tilretteleggingsprosjekter kan kostnadsoverslaget også omfatte andre kostnader som for eksempel lønnsutgifter og kjøp av tjenester.

4.2 Prioritering av tiltak og retningsgivende tilskuddssatser

Hovedhensikten med tilskudd til tiltak i beiteområder er å utnytte beiteressurser i utmark. Tiltak skal legge til rette for økt bruk av beiteressurser i utmark, og hindre konflikter mellom beitedyr og andre brukere av inn- og utmark. Ved prioritering av like type tiltak, vil tiltak som gir størst måloppnåelse bli høyeste prioritert.

Følgende maks satser legges til grunn ved beregning av tilskudd:

Tiltak	Tilskuddssatser
Planleggings- og tilretteleggingsprosjekt	Inntil 70 %
Faste og mobile investeringstiltak	Inntil 50 %

Type arbeid (pris som kan legges inn i prisoverslag)	
Eget arbeid	400 kr/t
Eget arbeid med motorsag/ryddesag	450 kr/t
Eget arbeid med traktor og redskap inntil 150 hk	700 kr/t
Eget arbeid med traktor og redskap, over 150 hk	800 kr/t
Eget arbeid med gravemaskin inntil 8 tonn	700 kr/t
Eget arbeid med gravemaskin over 8 tonn	800 kr/t

Planleggings- og tilretteleggingsprosjekter

1. Planlegging og prosjektering av faste installasjoner.
2. Prosjektert arbeid for stimulering til økt beitebruk og rasjonell utnyttelse av beitene.
3. Utarbeidelse av planer (beitebruksplan, tiltaksplan, beredskapsplan mv.) for utmarksbeite.
4. Vegetasjonskartlegging

Faste og mobile investeringstiltak

1. Elektronisk overvåkingsutstyr (radiobjeller, lammenoder, merkesavlesere, findmysheep, droner mv.) Dette gjelder for inntil 50 % av dyretallet i beitelaget/besetningen.
2. Vedlikeholde og reparasjon av sperregjerder
3. Andre fysiske installasjoner

4.3 Søknadsfrist

Årlig søknadsfrist er 20. april.

4.4 Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler

Forskriften åpner for at det gis inntil 3 års arbeidsfrist på tiltak, men praksis har vært å gi noe kortere frist. Dette vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Landbrukskontoret kan foreta kontroll før sluttutbetaling.

Dersom det ved kontroll kommer frem at vilkår for tilskudd ikke er blitt oppfylt kan tilskuddet avkortes eller trekkes tilbake i sin helhet.

4.5 Inndragning av midler

I de tilfeller hvor det er gitt tilsagn om tilskuddsmidler, men hvor tiltaket ikke er ferdigstilt etter arbeidsfristens utløp, vil det automatisk bli varslet om inndragning av midler. Manglende tilbakemelding vil føre til inndragning av tilskuddet. Dersom det ved sluttbefaring avdekkes at vilkår i vedtaksbrev ikke er fulgt, kan det medføre avkorting av deler eller hele tilskuddet.

Det kan etter skriftlig søknad gis utsettelse på arbeidsfrist. Vanlig praksis er å gi ett års utsettelse. Dersom tiltaket ikke er ferdigstilt ved fristens utløp vil midlene bli trukket inn. Forskriften åpner ikke for å gi mer enn maksimalt 5 års frist på gjennomføring, fra vedtak om tilskudd ble gitt.

5 Retningslinjer for tilskudd til drenering av jordbruksjord

Formålet med forskriften er å øke kvaliteten på tidligere grøftet jordbruksjord ved å gi tilskudd til drenering av dårlig drenert jord med potensial for økt jordbruksproduksjon, samt å redusere faren for erosjon og overflateavrenning av næringsstoffer til vassdrag.

5.1 Krav til søknaden

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til eier av eller foretak som leier tidligere grøftet jordbruksareal og som drenerer dette arealet. For planerte arealer kan det gis tilskudd til arealer som ikke tidligere er grøftet.

Søker må ha plan for dreneringen med kart, beskrivelse av tiltaket og den miljømessige virkningen av dette.

Tilskudd kan ikke gis der tiltaket medfører vesentlig skade for annen eiendom og naturmangfold, vesentlig fare for flom og vannforurensning eller fare for skade på automatisk fredede kulturminner. Tilskudd kan heller ikke gis der tiltaket er påbegynt før tilskudd er innvilget.

Søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet skal benyttes, vedlagt plan for dreneringen med kart, og en beskrivelse av tiltaket og den miljømessige virkningen tiltaket har.

[Lenke til tilskuddsordningen.](#)

5.2 Retningsgivende tilskuddssatser og prioritering av tiltak

Følgende satser legges til grunn ved beregning:

Tilskuddet utgjør 4 000 kroner per dekar for systematisk grøfting, profilering og omgraving. Ved annen grøfting (usystematisk) for å drenere mindre deler av skiftet og avskjæringsgrøfting er tilskuddssatsen 61 kroner per løpemeter grøft, begrenset oppad til 4 000 kroner per dekar berørt areal.

Prioritering av tiltak:

1. Miljøeffekt, hvorvidt tiltaket reduserer risikoen for erosjon og overflateavrenning til sårbare vannforekomster.
2. Produktivitetsøkning, muligheten for økt jordbruksproduksjon.

5.3 Søknadsfrist

Søknadsfrist for tilskudd til drenering er 15. februar hvert år. Ved eventuelle restmidler eller omdisponerte midler fra andre kommuner kan søknader vurderes fortløpende.

5.4 Utbetaling av tilskudd og kontroll med bruk av midler

Det skal meldes fra til kommunen når dreneringsarbeidet starter, slik at kommunen kan føre tilsyn med arbeidet.

Etter at tiltaket er gjennomført skal grøftingen dokumenteres med grøftekart. Kartet skal vise målestokk og være mellom 1:1 000 og 1:5 000. Grøftekartet skal videre vise grøftene med merking av antall meter og rørdimensjoner for sugegrøfter og samlegrøfter. Kartet skal i tillegg

vise åpne grøfter med merking av antall meter. Det skal også merkes av og angis koordinater for utløp og kummer i kartet. Dette vil forenkle arbeidet med å kontrollere, dokumentere og vedlikeholde grøftene i ettertid.

Kommunen og Statsforvalteren kan foreta kontroll etter dreneringsforskriften § 8. For at kommunen skal kunne kontrollere tiltaket, må det sendes melding om avsluttet grøfting til kommunen før det settes i gang jordarbeiding.

6 Forhold til annet lovverk

[Plan- og bygningsloven](#) gjelder for arealbruk og for byggesaksbehandling, og gir rammer for arealplanlegging og hva som kan settes i gang av bygging og andre tiltak på eiendommer. Tiltakene som omsøkes SMIL-midler vil som hovedregel havne inn under LNF-formålet og ikke være i strid med arealbruken i området. Videre vurderes det at de aller fleste byggetiltakene som omsøkes SMIL-midler omhandler utbedring og restaurering av eksisterende bygninger og eller fysiske anlegg. Grøftetiltak og andre forurensningstiltak vil i de aller fleste tilfeller ikke være søknadspliktige etter Plan- og bygningsloven.

[Naturmangfoldloven](#) (NML) stiller en rekke krav til miljørettslige prinsipper for offentlig beslutningstaking i saker som berører natur. Det er trolig flere tiltak som bør vurderes etter naturmangfoldloven. Loven kommer til anvendelse i de tilfeller hvor det er snakk om endret arealbruk eller tiltak som vil kunne påvirke naturtyper og/eller rødlistede arter. Rydding av gjengrodde beiter vil som oftest ikke være i strid med Naturmangfoldloven, da slike tiltak er en tilbakeføring til tidligere tilstand. Det kan likevel være aktuelt å sette spesielle vilkår for å ivareta naturverdier. Etablering av en ny sti eller bekkelukking vil medføre endringer og slike tiltak må vurderes etter NML.

[Vannforskriften](#) gir rammer for fastsettelse av miljømål som skal sikre en mest mulig helhetlig beskyttelse og bærekraftig bruk av vannforekomstene (geografisk inndeling av vassdrag i for eksempel innsjøer, bekkefelt og elvestrekninger). Forskriften setter også krav om samarbeid på tvers av forvaltningsgrenser og sektorer.

Vannforskriften setter standarder for hvor mye næringsstoffer hver enkelt vanntype kan ha, innenfor sine klasser (svært god, god, moderat, dårlig og svært dårlig), og er det for mye næringsstoffer for at vannforekomsten kan oppnå minst god økologisk tilstand, må vi gjøre tiltak for å forbedre den. Alt vann i Norge skal ha minst god økologisk tilstand (hvis det er ikke er gitt unntak) innen henholdsvis 2021, 2027 eller 2033. SMIL er blant virkemidlene vi kan bruke for å nå disse målene.

I de tilfeller hvor tiltak kan medføre endringer i vannføring, vannstand, vannleie-/retning, hastighet eller fysiske og kjemiske vannkvalitet bør tiltaket trolig vurderes etter Vannressursloven. Eksempler på slike tiltak kan være bekkelukking/åpning.

Spørsmålet vil være om annen lovgivning er relevant for vurdering av tiltaket etter SMIL-ordningen. I de tilfeller der forvaltningen finner at det omsøkte tiltaket kan være søknadspliktig, vil søker gjøres oppmerksom på dette. Det er likevel søkers ansvar å undersøke dette, og sørge for at nødvendige godkjenninger etter relevante lovverk før tiltak igangsettes. Utbetaling av tilskudd betinges av at de nødvendige tillatelser kan dokumenteres.

[Forurensningsloven](#) har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall. Loven skal også sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse. Det kan innvilges SMIL-tilskudd til tiltak som hindrer forurensning eller risiko for forurensning fra jordbruket, for eksempel tiltak som reduserer forurensende utslipp til luft.